

AUTORITATEA EUROPEANĂ PENTRU PROTECȚIA DATELOR

Rezumatul avizului Autorității Europene pentru Protecția Datelor privind eficacitatea aplicării legii în economia societății digitale

*(Textul integral al prezentului aviz poate fi consultat în limbile engleză, franceză și germană pe site-ul AEPD
www.edps.europa.eu)*

(2016/C 463/09)

Prelucrarea informațiilor cu caracter personal este indispensabilă pentru serviciile bazate pe internet. Strategia Uniunii Europene privind piața unică digitală recunoaște potențialul tehnologiilor și al serviciilor bazate pe date de a servi drept catalizator pentru creșterea economică. Serviciile de acest tip prestate pe internet au ajuns să depindă de urmărirea – adesea disimulată – a persoanelor, care nu sunt în general conștiente de natura și amploarea acestei urmări. Societățile comerciale care domină aceste piețe ar putea fi în măsură să le blocheze accesul la piață noilor participanți, care le fac concurență prin factori benefici din punctul de vedere al drepturilor și intereselor persoanelor, și ar putea impune clauze și condiții inechitabile, care să exploateze în mod abuziv consumatorii. Dezechilibrul care crește vizibil dintre furnizorii de servicii pe internet și consumatori ar putea să reducă diversitatea opțiunilor, capacitatea de inovare și calitatea elementelor de protecție a vieții private. Acest dezechilibru poate conduce și la creșterea prețului efectiv – în ceea ce privește divulgarea datelor cu caracter personal – cu mult mai mult decât ar fi de așteptat pe piețe perfect competitive.

În 2014, AEPD a emis un aviz preliminar privind viața privată și competitivitatea în epoca bazelor de date de dimensiuni foarte mari. În pofida unor sinergii evidente în ceea ce privește aspecte precum transparența, simțul răspunderii, diversitatea opțiunilor și bunăstarea generală, am observat tendința ca normele UE privind protecția datelor, protecția consumatorilor, aplicarea legilor antitrust și controlul concentrărilor economice să fie aplicate izolat unele de altele. Prin urmare, am lansat o dezbatere pe tema modalității de a aplica obiectivele și standardele UE într-o manieră mai holistică. În acest nou aviz se argumentează că Strategia privind piața unică digitală oferă ocazia unei abordări coerente și se actualizează avizul preliminar din 2014, adresându-se instituțiilor UE câteva recomandări practice pentru remedierea situației. Avizul abordează îngrijorarea crescândă față de faptul că o concentrare pe piețele digitale ar putea dăuna intereselor oamenilor, în calitate de persoane vizate și de consumatori.

Instituțiile și organismele UE, precum și autoritățile naționale atunci când aplică legislația UE, au obligația de a respecta drepturile și libertățile prevăzute în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Mai multe dintre aceste dispoziții, printre care dreptul la viață privată și la protecția datelor cu caracter personal, libertatea de exprimare și nediscriminarea, sunt periclitate de comportamentul normativ și de standardele care predomină în prezent în spațiul cibernetic. Uniunea Europeană dispune deja de suficiente instrumente pentru a combate distorsiunile pieței care acționează împotriva intereselor persoanelor și ale societății în general. Este posibil ca o serie de practici de pe piețele digitale să încalce două sau mai multe cadre juridice aplicabile, fiecare bazat pe noțiunea de „corectitudine”. Asemenea mai multor studii din ultimele luni, facem apel la mai mult dialog, la învățarea lecțiilor și chiar la o colaborare între cei care stabilesc normele de comportament în mediul digital. De asemenea, subliniem necesitatea ca UE să creeze – atât online, cât și offline – condiții propice pentru drepturile și libertățile stipulate în cartă.

Prin urmare, prezentul aviz recomandă stabilirea unui mecanism digital de schimb de informații pentru aplicarea legii în sectorul digital al UE, o rețea voluntară de organisme de reglementare care fac schimb de informații, în mod voluntar și în limitele lor de competență, cu privire la posibilele abuzuri din ecosistemul digital și la cea mai bună metodă de abordare a acestora. La acest mecanism ar trebui să se adauge orientări de aplicare coerentă a normelor de protecție a persoanelor de către autoritățile de reglementare. De asemenea, recomandăm ca instituțiile UE care colaborează cu experți externi să exploreze posibilitatea de a crea un spațiu comun pe internet, în care persoanele să poată interacționa fără a fi urmărite, în conformitate cu cartă. În sfârșit, recomandăm actualizarea normelor de aplicare a controalelor concentrărilor economice de către autorități în vederea unei mai bune protecții a vieții private, a informațiilor cu caracter personal și a libertății de exprimare în mediul online.

I. ÎN DESCHIDEREA DEZBATERII

1. Contextul și structura prezentului aviz

Avizul nostru preliminar privind „viața privată și competitivitatea în epoca bazelor de date de dimensiuni foarte mari” din 2014 (denumit în continuare „avizul preliminar”) a comparat cadrele legislative ale UE privind protecția datelor,

concurența și consumatorii și a ajuns la concluzia că există câteva sinergii evidente în contextul piețelor digitale ⁽¹⁾. Am adresat instituțiilor UE câteva recomandări provizorii, care au fost îmbunătățite în urma unui atelier de lucru găzduit de AEPD în iunie 2014 ⁽²⁾, printre care:

1. să înțeleagă mai bine „valoarea” datelor cu caracter personal pe piețele digitale și să revizuiască metodologiile de analiză a pieței, în special a serviciilor prestate pe internet și promovate ca „gratuite”, cu o analiză retrospectivă sau ex-post a impactului deciziilor de aplicare a legii;
2. să analizeze modalități de încurajare a tehnologiilor care protejează viața privată pentru a obține un avantaj competitiv;
3. să revizuiască legislația UE în contextul relevanței sale pentru piețele digitale ale secolului al XXI-lea;
4. să gândească etape practice în vederea cooperării între autorități, inclusiv a unui dialog mai strâns și a unor investigații comune.

VI. CONCLUZIE

Drepturile omului au fost concepute ca mijloc de protecție a persoanelor împotriva ingerinței statului. Politica antitrust își are rădăcinile în deciziile politice de stopare a puterii abuzive de monopol, în beneficiul societății în ansamblu. Drepturile consumatorilor au apărut ca un bastion împotriva comercianților abuzivi.

Oportunitățile create de bazele de date de dimensiuni foarte mari în sensul stimulării productivității și a conectivității ar trebui să fie însoțite de măsuri de protecție a informațiilor conținute în ele. În ultimii ani, UE a demonstrat excelente calități de lider în încercarea de a stimula o întrecere înspre atingerea celor mai înalte standarde de protejare a vieții private în mediul digital. Regulamentul general privind protecția datelor reprezintă un act normativ de referință pentru protejarea datelor cu caracter personal în economia digitală. Pentru ca economia și societatea digitală să se bazeze pe valorile Uniunii Europene, UE poate valorifica chiar mai mult instrumentele disponibile pentru a asigura existența unor produse și servicii care nu afectează viața privată și care respectă drepturile fundamentale. Mai multă transparență, tratament echitabil, posibilitate efectivă de a alege, neblocarea accesului la piață pentru modelele care nu urmăresc utilizatorii – toate acestea sunt obiective întru totul compatibile și complementare.

Strategia privind piața unică digitală îi oferă Uniunii Europene ocazia potrivită de a se îndrepta spre aceste obiective într-o manieră coerentă. Aplicarea efectivă a normelor existente în dreptul UE prezintă o importanță capitală. Considerăm că recomandările noastre pentru crearea unui mecanism digital de schimb de informații, combinat cu o abordare mai holistică a concentrărilor și cu promovarea unui spațiu comun bazat pe valorile UE, ar constitui importanți pași înainte. Într-un moment în care legile privind protecția datelor și dreptul la viață privată proliferază în întreaga lume, acest mecanism ar trebui să fie o platformă pentru construirea unor punți mai mari către alte regiuni ale lumii, permițând un grad mai înalt de dialog și de cooperare cu toate țările care se confruntă cu aceeași provocare digitală.

Acesta nu reprezintă cuvântul final în discuția de față. AEPD intenționează să faciliteze în continuare discuțiile și să ajute la eliminarea fragmentărilor care împiedică protejarea intereselor și drepturilor persoanelor.

Adoptat la Bruxelles, 23 septembrie 2016.

Giovanni BUTTARELLI

Autoritatea Europeană pentru Protecția Datelor

⁽¹⁾ Avizul preliminar al AEPD „Viața privată și competitivitatea în epoca bazelor de date de dimensiuni foarte mari, interacțiunea dintre protecția datelor, legea concurenței și protecția consumatorilor în economia digitală”, martie 2014.

⁽²⁾ „Raportul atelierului de lucru privind viața privată, consumatorii, concurența și bazele de date de dimensiuni foarte mari, 2 iunie 2014”; <https://secure.edps.europa.eu?EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/consultation/Big%20data>